

Erityistä tukea tarvitsevien lasten palvelusuunnitelman laatukriteerit

Palvelusuunnitelma on lakisääteinen asiakirja, jonka tarkoitus on varmistaa, että erityistä tukea tarvitseva lapsi ja perhe saavat oikeanlaista tukea ja palveluja. Palvelusuunnitelma laaditaan aina lapsen ja hänen koko perheensä tarpeiden pohjalta, ja sen tavoitteena on perheen hyvä elämä. Perhe voi myös itse pyytää palvelusuunnitelman laatimista.

Palvelusuunnitelma hahmottaa lapsen ja perheen palveluiden kokonaisuuden. Hyvä palvelusuunnitelma toimii käytännön toimintasuunnitelmana ja yhteistyön välineenä kokoamalla tavoitteet, toimenpiteet ja vastuutahot selkeäksi kokonaisuudeksi.

Laatukriteerien tavoitteena on tukea hyvän palvelusuunnitelman laatimisen prosessia. Laatukriteerien avulla perheet ja ammattilaiset voivat varmistaa, että palvelusuunnitelman laadinta ja prosessi huomioi perheen yksilölliset tuen tarpeet sekä että perheen osallisuus ja itsemääräämisoikeus toteutuu.

Laatutekijän toteutumisen arvio: 1=ei lainkaan, 2=heikosti, 3=kohtalaisesti, 4=hyvin.

VAIHE	LAATUTEKIJÄ	ARVIO
VALMISTAUTUMINEN	PALVELUSUUNNITELUN KÄYNNISTÄMISEKSI:	1 2 3 4
1. Vastuu palvelusuunnittelusta	Sosiaalityöntekijä otti vastuun palvelusuunnittelusta.	☐ ☐ ☐ ☐
2. Lapsen ja perheen informointi ja tuki valmistautumiseen	Sosiaalityöntekijä toimitti lapselle ja perheelle etukäteen tiedon ja materiaalin palvelusuunnitteluun valmistautumista varten. Lapsi ja perhe saivat tukea ja opastusta valmistautumiseen heille soveltuvalla tavalla.	☐ ☐ ☐ ☐
3. Neuvottelun ajankohta ja osallistujat	Sosiaalityöntekijä sopi yhdessä lapsen ja perheen kanssa, miten, missä ja keiden kanssa palvelutarpeen arvio ja palvelusuunnitelma tehdään.	☐ ☐ ☐ ☐
PALVELUTARPEEN ARVIO	PALVELUTARPEEN ARVIOIMISEKSI KARTOITETTIIN:	
1. Lapsen tilanne	Lapsen elämäntilanne, terveys, hyvinvointi ja oikeuksien toteutuminen. Vahvuuksia ja voimavaroja, toimintakykyä, avun tarvetta, toimintamahdollisuuksia ja osallisuutta tarkasteltiin suhteessa eri ympäristöihin ja ihmissuhteisiin.	☐ ☐ ☐ ☐
2. Koko perheen tilanne	Lapsen avun ja tuen tarpeeseen vastaamisen vaikutukset muiden perheenjäsenten elämään. Huomioitiin perheenjäsenten elämäntilanne, toimintamahdollisuudet, hyvinvointi ja oikeuksien toteutuminen.	☐ ☐ ☐ ☐
3. Nykyiset palvelut ja tuki	Nykyiset palvelut ja tukitoimet, mukaan lukien mahdolliset apuvälineet ja hoitotarvikkeet. Voimassa olevat muut lasta ja perhettä koskevat suunnitelmat.	☐ ☐ ☐ ☐
4. Nykyisten palvelujen ja tuen toimivuus	Lapsen ja perheen arvio siitä, miten edellisen palvelusuunnitelman tavoitteet ovat toteutuneet. Lapsen ja perheen kokemus palvelujen ja tukitoimien toimivuudesta ja palvelujen käyttämiseen liittyvistä kuormitustekijöistä.	☐ ☐ ☐ ☐
5. Lapsen ja perheen tavoitteet	Lapsi ja perhe määrittivät konkreettiset tavoitteet, jotka tulee saavuttaa heidän hyvinvointinsa ja oikeuksiensa toteutumiseksi. Lapsi ja perhe saivat halutessaan tukea tavoitteiden muodostamiseen.	☐ ☐ ☐ ☐
PALVELUSUUNNITELMAN LAATIMINEN	PALVELUSUUNNITELUSSA MÄÄRITELTIIN JA SUUNNITELMAAN KIRJATTIIN:	
1. Palvelujen tarve ja taustatiedot	Palvelujen tarve. Taustatiedot lapsen ja perheen yksilöllisestä tilanteesta kirjattiin siltä osin kuin ne vaikuttava palveluiden suunnittelemiseen.	☐ ☐ ☐ ☐
2. Tavoitteet	Konkreettiset tavoitteet lapsen ja perheen hyvinvoinnin ja oikeuksien toteutumiseksi.	☐ ☐ ☐ ☐
3. Palvelut ja toimenpiteet	Palvelut ja toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi. Palvelut vastaavat sisällöltään ja laadultaan palvelutarvetta ja ovat lapsen ja perheen edun mukaisia.	☐ ☐ ☐ ☐
4. Vastuutahot ja yhteyshenkilöt	Vastuutaho ja yhteyshenkilö jokaiselle palvelulle ja tukitoimelle.	☐ ☐ ☐ ☐

5. Varautuminen kriisitilanteisiin	Toimintatapa ja vastuhenkilö kriisitilanteen yllättäessä.	☐ ☐ ☐ ☐
6. Varautuminen tulevaan	Tiedossa olevat tulevat muutokset, niihin varautuminen ja vastuhenkilöt.	☐ ☐ ☐ ☐
7. Selvitettävät asiat	Epäselviksi jääneet asiat, selvittämisen vastuhenkilöt ja aikataulu. Jos palveluiden toteuttaminen vaati hakemusmenettelyä, sovittiin palvelusuunnitelman tarkistamisesta viranhaltijan päätösten jälkeen.	☐ ☐ ☐ ☐
8. Eriävät mielipiteet	Mahdolliset eriävät mielipiteet, niiden perustelut ja tieto muutoksenhausta.	☐ ☐ ☐ ☐
9. Seuranta	Miten palvelujen toimivuutta seurataan, millä aikataululla ja vastuhenkilö.	☐ ☐ ☐ ☐
10. Suunnitelman päivittäminen	Päivittämisen ajankohta ja vastuhenkilö.	☐ ☐ ☐ ☐
11. Jakelu	Mille tahoille valmis ja tarkistettu suunnitelma tai sen osa voidaan lapsen ja perheen suostumuksella antaa.	☐ ☐ ☐ ☐
LAPSEN JA PERHEEN OSALLISUUS	OSALLISUUS JA ITSEMÄÄRÄÄMISOIKEUS VARMISTETTIIN KAIKISSA VAIHEISSA SITEN, ETTÄ:	
1. Arvostava kohtaaminen	Lapsi ja perhe kokivat tullessa kohdatuksi arvostavasti ja yksilöllisesti.	☐ ☐ ☐ ☐
2. Lapsen kuulluksi tuleminen	Asiat esitettiin lapselle hänen ymmärtämällään tavalla ja lapsen mielipiteen ilmaisu mahdollistettiin hänelle sopivalla tavalla. Lapsi sai tarvitsemansa tuen valintoihinsa ja päätöksiinsä (tuettu päätöksenteko).	☐ ☐ ☐ ☐
3. Perheen kuulluksi tuleminen	Kaikki perheenjäsenet kokivat tullessa kuulluksi ja ymmärretyksi.	☐ ☐ ☐ ☐
4. Kuulluksi tuleminen myös vaikeaksi koetuissa asioissa	Jokaisella perheenjäsenellä oli halutessaan mahdollisuus keskustella omista asioistaan ammattihenkilön kanssa yksityisesti ja luottamuksellisesti.	☐ ☐ ☐ ☐
5. Itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen	Suunnitelma turvaa lapsen ja perheen itsemääräämisoikeuden ja mahdollisuuden vaikuttaa omaan elämäänsä.	☐ ☐ ☐ ☐
6. Tiedon antaminen	Lapsi ja perhe kokivat saaneensa riittävästi tietoa palveluista, tuesta, eri vaihtoehdoista, myös palvelujen asiakasmaksuista ja taloudellisesta tuesta. Perhe sai selkeän tiedon suunnitelman toteutumiseen tarvittavista hakemuksista ja tuen hakemusten tekemiseen, sisältäen myös mahdollisen muutoksenhaun.	☐ ☐ ☐ ☐
7. Suunnitelman tarkistaminen	Kaikissa vaiheissa varmistettiin, että osallistujat ymmärsivät suunnitelman sisällön samalla tavalla. Lapsi ja perhe saivat kirjallisen suunnitelman tarkistettavakseen ja voivat esittää siihen muutoksia.	☐ ☐ ☐ ☐
Päivämäärä		

Palvelusuunnitelma

On tärkeää tunnistaa erityistä tukea tarvitseva lapsi ja hänen perheensä, joilla on paljon palveluita. Tilanne, jossa lapsen asioiden monimutkainen järjesteleminen vie vanhempien voimavaroja. Tarkoitushan kuitenkin on, että palvelut tukevat lapsen ja perheen hyvinvointia. Tilanteen selkeyttämiseksi tarvitaan hyvää suunnittelua ja organisointia: tarvitaan hyvä palvelusuunnitelma.

Perhelähtöisen palvelusuunnitelman laatiminen on sosiaalityön ydintä: rakennetaan sosiaalisen tuen ja palvelujen kokonaisuus ja sovitetaan se yhteen muiden toimijoiden tarjoaman tuen kanssa sekä ohjataan ja seurataan sen toteutumista ja vaikuttavuutta (Sosiaalihoitolaki 15 §). Suunnitelman laatimisesta vastaa sosiaalityöntekijä, joka laatii suunnitelman yhteistyössä perheen ja tarvittavan monialaisen, sektorirajat ylittävän asiantuntijaverkoston kanssa.

Hyvän suunnitelman tavoitteet valitaan siten, että lapsen ja perheen hyvinvointi ja oikeudet toteutuvat. Oikeuksien toteutumisella tarkoitamme tässä perus- ja ihmisoikeuksia, joiden turvaaminen ja edistäminen on julkisen vallan, joita palvelujen järjestäjät edustavat, velvollisuus. Lapsen kohdalla erityisen merkittäviä ihmisoikeussopimuksia ovat lapsen oikeuksien sopimus (LOS) ja vammaisen lapsen kohdalla lisäksi YK:n vammaisia henkilöitä koskeva sopimus (CRPD).

Lapsen erityisen tuen tarve vaikuttaa koko perheen elämään. Kun lapsi tarvitsee paljon hoivaa ja huolenpitoa, vanhemman omat tarpeet ja toiveet saattavat jäädä taka-alalle, ja vanhempi unohtaa oman itsensä. Palvelusuunnittelussa on tärkeää varmistaa myös vanhempien hyvinvointi ja oikeuksien toteutuminen. Tämä on myös lapsen etu, sillä lapsi on riippuvainen perheestään. Myös sisarusten hyvinvointi ja oikeuksien toteutuminen ja tarve tukeen erityissisaruuksissa koskevilla kysymyksillä on tärkeää huomioida.

Laatukriteereistä

Laatukriteerit on yhteiskehitetty Minua kuullaan -hankkeessa (2018-2021) yhdessä lasten, vanhempien ja ammattihenkilöiden kanssa työpajatyöskentelyssä ja verkossa.

